

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነሀ

ሓጎስ ወልዱ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች ፡- እነ አቶ ላሪ ሮላንድ ቻፕማን ጠበቃ ከድር ቡሎ ቀረበ

ተጠሪ ፡- አቶ ዜና ወልደማሪያም የቀረበ የለም

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የሰበር አቤቱታ የቀረበው አመልካች በሰር ፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በሌለበት ታይቶ የተሰጠው ውሳኔ ተነስቶ ክርክሩ ባለበት ይታይልን በማለት ያቀረቡት ጥያቄ ውድቅ የተደረገው ያላግባብ ነው በሚል በጠበቃቸው አማልካኝነት መጋቢት 15 ቀን 2002ዓ.ም የተጻፈ ሶስት ገጽ የሰበር አቤቱታቸውን ስላቀረቡ ነው። አቤቱታው ተመርምሮም በሰበር ችሎቱ ሊታይ ይገባል ተብሎ የተጠሪ ጠበቃ ቀርበው ሐምሌ 13 ቀን 2002ዓ.ም በተጻፈ ሶስት ገጽ ማመልከቻ መልሳቸውን ሰጥተዋል። በመልሳቸውም ላይ መጥሪያ በአግባቡ ደርሶ ተገቢው ሰው ለክርክር ሳይቀርብ በመቅረቱ ጉዳዩ በሌለበት ታይቶ ውሳኔ የተሰጠ ስለሆነ እና በፍርዱ መሠረት ከፊሉም የተፈጸመ በመሆኑ የፍርድ አፈፃፀሙን ለማንተት የቀረበ አቤቱታ በመሆኑ ውድቅ ሊሆን የሚገባው መሆኑን ገልጸው የበታች ፍ/ቤቶች ውሳኔ ሊፀና ይገባል ሲሉ ተከራክረዋል።

ይህ ችሎትም ግራ ቀኙ በዚህ ችሎት ያደረጓቸውን የጽሁፍ ክርክሮች ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምሮታል።

እንደሚታወቀው የፍትሐብሔር ክርክሮች የሚመሩት በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ መሠረት ነው። ይኸው የሥነ ሥርዓት ሕግ አካቶ ከያዛቸው ጉዳዮች ውስጥ አንዱ የተከራካሪ ወገኖች በክርክሩ ወቅት ያለመቅረብና ውጤቱ ነው። በዚህም መሠረት መጥሪያ ተልኮለት በተገቢው መንገድ የደረሰው መሆኑ በተረጋገጠበት ተከላሽ ላይ ፍ/ቤቱ ሊከተለው የሚገባው ሥርዓት ጉዳዩ ተከላሹ በሌለበት የሚሰማበት ስለመሆኑ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 70/ሀ/ ስር ተመልክቷል። ሌላው በሥነ ሥርዓት ሕጉ የተመለከተው ሥርዓት ተከላሹ ሊከተለው የሚገባው መፍትሔ ነው። ክርክሩ በሌለበት እንዲቀጥል የተደረገበት ተከላሽ በተከታዩ ቀን ቀጠሮ ቀርቦ በቂ ሆኖ በሚገመት እክል ምክንያት በመጀመሪያው ቀን ቀጠሮ ያለመቅረቡን ካስረዳ መከላከያውን አቅርቦ የመከራከር መብት ያለው ስለመሆኑ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 72 ያስገነዝባል። እንዲሁም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 78/1/ አንድ

ተከላሽ በክርክሩ ላይ ቀርቦ መልስ ሳይሰጥ ወይም ተገቢውን መከራከሪያ ሳያቀርብ በመቅረቱ በሌለበት አንድ ውሳኔ ወይም ትዕዛዝ የተሰጠ ከሆነ ውሳኔው ወይም ትዕዛዙ መሰጠቱን በተረዳው በአንድ ወር ጊዜ ውስጥ ቀርቦ ትዕዛዙ ወይም ውሳኔው እንዲነሳለት የማመልከት መብት እንዳለው ተደንግጋል። የዚህ አንቀጽ ንዑስ ቁጥር 2 ደግሞ ተከላሽ የጥሪው ትዕዛዝ በሚገባ ያልደረሰው መሆኑን ወይም ክርክሩ ሊሰማ በተቀጠረበት ቀን ቀርቦ መከራከሪያውን ያላሰማ ወይም መልስ ያልሰጠው በበቂ ምክንያት መሆኑን ለፍርድ ቤቱ ያስረዳ እንደሆነ ተከላሹ በሌለበት እንዲታይ የተሰጠው ብይን ወይም ትዕዛዙ እንደሚነሳለትና ክርክሩ እንደገና እንደሚሰማለት ይደነግጋል። ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 78/1/ እና 12/ ድንጋጌዎች መገንዘብ የሚቻለው ተከላሽ በቀን ቀጠሮ ያልቀረበው በበቂ ምክንያት መሆኑን ፍርድ ቤቱ ከተረዳው ተከላሹ በሌለበት ጉዳይ እንዲታይ የተሰጠውን ትዕዛዝ ወይም ብይን በማንሳት ክርክሩ ተከላሹ ባለበት እንዲቀጥል ማድረግ ያለበት መሆኑን ነው። የድንጋጌው ዓላማም የተከላሹን የመከራከር መብት ለመጠበቅ መሆኑን መገንዘብ አያዳግትም። በመሆኑም ተከላሹ ቀና ልቦና ያለው መሆኑ እስከተረጋገጠ ድረስ በቂ ምክንያት የሚለው የድንጋጌው ሐረግ መታየትና መተግበር ያለበት የተለያዩ ነባራዊ ሁኔታዎችን ግምት ውስጥ በማስገባት የተከላሹን የመከራከር መብት በሚጠበቅ መልኩ ነው። ወደተያዘው ጉዳይ ስመንለስም አመልካቾች በቀጠሮው ቀን ስላለመቅረባቸው ያቀረቡት ማስረጃ የቤተሰብ ጤና ችግር መሆኑን የሚያሳይ ሲሆን የሥር ፍ/ቤትም ይህ ማስረጃ ተቀባይነት የለውም ወደሚለው ድምዳሜ አልደረሰም። የስር ፍ/ቤት በቀደመው ቀን ቀጠሮ የቀረቡትን የአመልካቾችን ጠበቃ በፌዴራል ፍ/ቤቶች ለመቆም የሚያስችል የጥብቅና ፈቃድ የላቸውም በማለት ተገቢውን ፈቃድ አሟልተው እንዲመጡ ተለዋጭ ቀጠሮ ሰጥቶ ጠበቃቸው አልቀረቡም። አመልካቾቹም በቤተሰባቸው የጤና መታወክ ችግር ምክንያት በተለዋጩ ቀን ቀጠሮ አልቀረቡም። የስር ፍ/ቤት የአመልካቾችን ጉዳይ ባለንበት ይታይልን ጥያቄ ውድቅ ያደረገው በጠበቃ መወከል ትችሉ ነበር በሚል ምክንያት ነው። በመሠረቱ በጠበቃ መወከል ግዴታ ሳይሆን መብት ነው። የስር ፍ/ቤት ከላይ እንደተገለጸው የአመልካቾች ቤተሰብ የጤና ችግር በወቅቱ መድረሱን ያረጋግጣል የተባለውን የህክምና ማስረጃ ተቀባይነት ሰጥቶ በጠበቃ መወከል ትችሉ ነበር በሚል ምክንያት አመልካቾች በሌሉበት እንዲታይ የተሰጠውን ትዕዛዝ ሳይነሳ መቅረቱ የፍትሐ-ብሔር ሥነ ስርዓት ዓላማንና የአመልካቾችን የመከራከር መብት ያላገናዘበ ሆኖ አግኝተናል። በመሆኑም የአመልካቾች ጠበቃ ተገቢውን ፈቃድ አልያዙም በሚል ምክንያት አመልካቾችን መወከል አይችሉም ተብሎ ከተሰናበቱ በኋላና አመልካቾችም በቤተሰብ የጤና መታወክ ችግር ምክንያት በተለዋጩ ቀጠሮ አለመቅረባቸው ተረጋግጦ እያለ በተከራካሪ ወገን ፈቃድ ላይ የተመሰረተውን በጠበቃ የመወከል መብት እንደ አማራጭ በመውሰድ አመልካቾች ወደ ክርክሩ ሊገቡ አይገባም ተብሎ የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ነው። በዚህም ምክንያት ተከታዩን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁጥር 33470 ጥር 12 ቀን 2002ዓ.ም ተሰጥቶ በፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁጥር 89198 ጥር 28 ቀን 2002ዓ.ም የፀናው ትዕዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. አመልካቾች በሌሉበት ታይቶ የተሰጠው ውሳኔ ባሉበት እንዲታይ ያቀረቡት አቤቱታ ውድቅ የሆነው አመልካቾች ያቀረቡት ማስረጃ ተቀባይነት ያለው መሆኑና በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 78/2/ ስር የተመለከተውን ድንጋጌ ይዘትና መንፈስ ከመከራከር መብት ጋር ባላገናዘበ መልኩ ነው ብለናል።

3. አመልካቾች ተከላሽ ሆነው በሌሎች ታይቶ የተሰጠው ውሳኔ ተነስቶ አመልካቾች ባሉበት ክርክሩን አቅርበው ግራ ቀኙ ባለቡት ጉዳዩ እንደገና በስር ፍ/ቤት ታይቶ ይወሰን በማለት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 78/2/ መሠረት ወስነናል። ይፃፍ።
4. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።
መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ሶ/በ